

FAİZSİZ BANKACILIK İLKE VE STANDARTLARINA UYUMA İLİŞKİN TEBLİĞ

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğin amacı, katılım bankaları ile 1/11/2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmeliğin 19 uncu maddesinin 10 uncu fıkrası kapsamında müşterilerine finansman sağlayan kalkınma ve yatırım bankalarının faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uygun şekilde faaliyet göstermek üzere oluşturacakları yapı ve süreçlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Tebliğ, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 29 uncu ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3 – (1) Bu Tebliğin uygulanmasında;

- a) Birlik: Türkiye Katılım Bankaları Birliğini,
- b) Danışma komitesi: Faizsiz bankacılık danışma komitesini,
- c) Danışma Kurulu: Türkiye Katılım Bankaları Birliği nezdindeki Danışma Kurulunu,
- ç) Denetim komitesi: 5411 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde düzenlenen komiteyi,
- d) Faizsiz bankacılık: Katılım bankalarının faaliyetleri ile kalkınma ve yatırım bankalarının Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmeliğin 19 uncu maddesinin 10 uncu fıkrası kapsamındaki faaliyetlerini,
- e) Faizsiz Bankacılık İlke ve Standartları: Danışma Kurulu tarafından belirlenen ilke ve standartlar ile alınan genel nitelikli kararları,
- f) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
- g) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
- ğ) Yönetmelik: 11/7/2014 tarihli ve 29057 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmeliği,

ifade eder.

Faizsiz bankacılık danışma komitesi

MADDE 4 – (1) Bankalar, faaliyetlerinin faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uygunluğunu sağlamak amacıyla bünyesinde bir danışma komitesi tesis etmekle yükümlüdür. Danışma komitesi yönetim kuruluna bağlı olarak faaliyet gösterir.

(2) Danışma komitesi en az üç üyeden oluşur. Üyelerden en az üçte ikisinin yurt içinde yerleşik olması zorunludur. Üyeler, banka yönetim kurulu tarafından görevlendirilir ve ilk genel kurulun onayına sunulur.

(3) Danışma komitesi üyelerinin görev süresi üç yıldır. Bir danışma komitesi üyesinin görevi, görev süresinin sona ermesi, ölüm, ağır hastalık, engellilik nedeniyle iş görememesi, görevlendirilmesi için gerekli şartları kaybetmesi, kendi isteğiyle görevden ayrılması veya banka yönetim kurulu üyelerinin en az üçte ikisinin aynı yöndeki kararı ile sona erer. Görev süresi sona eren üyeler tekrar görevlendirilebilir.

(4) Danışma komitesi, bu Tebliğ hükümleri kapsamında verilen görevleri düzenli şekilde yerine getirmek üzere üyeleri arasından bir başkan ve onun bulunmadığı hallerde görev yapmak üzere bir başkan vekili seçer. Komite başkanının yurt içinde yerleşik olması zorunludur.

(5) Bankalar, danışma komitesi faaliyetlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmesi için gerekli hizmetleri yürütmek üzere yeterli sayıda personel istihdam etmek suretiyle danışma komitesine bağlı bir danışma komitesi sekreteryası oluşturur. Danışma komitesi sekreteryası işlevi, 9 uncu maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen birim veya personel tarafından yerine getirilebilir.

(6) Danışma komitesi sekreteryası asgari olarak aşağıdaki görevleri yerine getirir:

a) Danışma komitesi toplantılarının gündemi ve zamanını üyelere bildirmek ve gündem konularına ilişkin bilgi ve belgeleri üyelere iletmek.

b) Danışma komitesi toplantılarının tutanaklarını düzenlemek ve tutanakların danışma komitesi üyeleri tarafından imzalanması sürecini yürütmek.

c) Danışma komitesi kararları hakkında faizsiz bankacılık uyum faaliyetleri ile görevli birim veya personele bilgi vermek.

ç) Banka içinden ve dışından gelen başvurular üzerine faizsiz bankacılık ilke ve standartlarının kapsamına giren konularda danışma komitesi görüşünün oluşturulması ve ilgililere ve faizsiz bankacılık uyum faaliyetleri ile görevli birim veya personele tebliğ edilmesi sürecini yönetmek.

Danışma komitesi üyelerinin görevlendirilme şartları

MADDE 5 – (1) Danışma komitesi üyelerinin asgari üçte ikisinin, İlahiyat veya dengi alanlarda en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş veya faizsiz finans alanında yüksek lisans ya da doktora derecesine sahip olmanın yanı sıra, faizsiz finans alanında en az üç yıl mesleki deneyime sahip olması zorunludur. Kurul, gerekli görmesi halinde üyelerin tamamı için bu şartları aramaya yetkilidir.

(2) Danışma komitesi üyelerinin görevlerinin gerektirdiği yetkinlik, muhakeme yeteneği, dürüstlük ve itibara sahip olması gerekir.

(3) 5411 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen şartları taşımayanlar danışma komitesi üyesi olarak görevlendirilemezler.

(4) Danışma komitesi üyesi olarak görevlendirilecek kişiler bu maddede aranan şartları taşıdıklarını gösteren belgelerle birlikte Kuruma bildirilir. Bildirimden itibaren on beş iş günü içerisinde Kurumca olumsuz görüş bildirilmemesi durumunda ilgili kişilerin görevlendirmesi yapılabilir.

(5) Bu Tebliğde yer alan şartları sağlaması koşuluyla bir kişi en fazla iki bankanın danışma komitesinde görev alabilir.

(6) Bankalar, danışma komitesinin ve üyelerinin görevlerini etkin, verimli ve devamlı şekilde yerine getirip getirmediğini değerlendirmeye yönelik objektif kriterler ve bu kriterler çerçevesinde bir değerlendirme süreci belirler. Değerlendirme sürecinin sonuçları, danışma komitesi üyelerinin göreve devam edip etmemesine karar verme sürecinde dikkate alınır.

Danışma komitesinin bağımsızlığı

MADDE 6 – (1) Danışma komitesi, üst düzey yönetim ve ilgili bütün tarafların etkisinden uzak ve bağımsız şekilde karar alır. Bankalar, danışma komitesi üyelerinin görevlerinin icrasında menfaat çatışmalarından uzak olmalarını sağlayacak tedbirleri alır.

(2) Danışma komitesi üyelerinin, görevlendirilme tarihinden önceki son bir yıl da dahil olmak üzere;

a) Bankanın ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarının icrai görevi bulunan yönetim kurulu üyesi, kendisine bağlı icrai mahiyette birim bulunan yöneticisi veya icrai mahiyette faaliyet gösteren birimde görev alan çalışanı olmaması,

b) Bankada ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarında nitelikli paya sahip olmaması,

c) Banka ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıkları ile önemli oranda borç/alacak ilişkisi bulunan ticari kuruluşlarda nitelikli paya sahip olmaması, icrai görevi bulunan yönetim kurulu üyesi veya kendisine bağlı icrai mahiyette birim bulunan yönetici olarak görev almaması,

ç) Bankanın hakim ortağının, yönetim kurulu üyelerinin veya genel müdürünün eşi veya ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) kan veya kayın hısımları olmaması,

d) Danışma komitesi üyeliği görevi karşılığında aldığı ücret dışında kendisine bankadan ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklardan, bunların kârlılığına dayalı olarak herhangi bir ad altında ücret veya benzeri bir gelir sağlanmaması,

e) Eş ve/veya çocuklarının bankada ve/veya konsolidasyona tabi ortaklıklarında genel müdür, genel müdür yardımcısı veya dengi pozisyonda yönetici olmaması ve (a), (b) ve (c) bentlerinde aranan nitelik ve şartları haiz olması,

şarttır.

Danışma komitesinin görev ve yetkileri

MADDE 7 – (1) Danışma komitesi aşağıda yer alan görev ve yetkilere sahiptir:

a) Faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile bunların uygulanması hakkında bankaya münhasır kararlar almak.

b) Banka içi düzenlemeleri faizsiz finans ilke ve standartlarına uyum çerçevesinde incelemek.

c) Bankanın ürün ve hizmetlerine ilişkin standart sözleşmeleri ile eklerini faizsiz bankacılık ilke ve standartları açısından değerlendirmek ve onaylamak.

ç) Aldığı kararları izleyen yılın Ocak ayı sonuna kadar yıllık periyotlarda Danışma Kuruluna raporlamak.

d) Bankaya ve konsolidasyona tabi ortaklıklarına hukuk, denetim ve ilgili diğer alanlarda hizmet sunan kişi ve kuruluşlara faizsiz bankacılık ilke ve standartları konusunda görüş bildirmek.

e) Bankanın yıllık faaliyet raporunda yer almak üzere, danışma komitesinin dönem içi faaliyetleri hakkında bilgi vermek ve banka faaliyetlerinin faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uygunluğuna ilişkin değerlendirmede bulunmak.

(2) Bankalar, danışma komitesi üyelerinin görevlerini yerine getirmesi için ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgelere erişimini sağlayacak tedbirleri alır.

(3) Danışma komitesi, Danışma Kurulu tarafından belirlenen ilke ve standartlara ve alınan genel nitelikli kararlara aykırı kararlar alamaz.

Danışma komitesinin çalışma usul ve esasları

MADDE 8 – (1) Danışma komitesi, ayda asgari iki kez olmak üzere gerekli görülen hallerde danışma komitesi başkanının çağrısı ile toplanır. Danışma komitesi toplantıları üyelerin fiziken mevcut bulunması ya da üyelerin bazılarının veya tamamının elektronik ortamda katılması yoluyla icra edilebilir.

(2) Toplantı gündemi ve zamanı danışma komitesi başkanı tarafından belirlenir. Belirlenen gündem ve zaman, gündem konularına ilişkin bilgi ve belgelerle birlikte toplantı tarihinden en geç üç iş günü önce tüm üyelere bildirilir. En az iki üyenin teklifi ile toplantıya gündem maddesi ilave edilebilir.

(3) Toplantının gündem maddesine göre, ilgili banka yönetici veya çalışanları ile alanında uzman diğer kişiler danışma komitesi toplantılarına katılabilir.

(4) Danışma komitesi üye tam sayısının en az üçte ikisi ile toplanır. Danışma komitesinin karar yeter sayısı her koşulda, üye tam sayısının salt çoğunluğudur. Kararlar üyeler tarafından imzalanır. Muhalif kalan üyeler muhalefet gerekçelerini karar tarihinden itibaren on beş gün içerisinde bildirir. Kararlar; incelenen ve tartışılan konunun özeti, kararın gerekçesi, dayanağı ve varsa muhalif üyelerin gerekçeleri ile kayıt altına alınır. Kararları imzalamayan veya karşı oy gerekçesini süresinde bildirmeyen üyeler toplantıya mazeretsiz olarak katılmamış sayılır.

(5) Danışma komitesi kararlarının banka içinde ilgili kişi ve birimlere iletilmesine ve iç kontrol faaliyetlerinde dikkate alınmasına yönelik gerekli iş süreçleri oluşturulur.

(6) Danışma komitesi, yargılama süreci devam eden veya tamamlanmış iş ve işlemler hakkında değerlendirmede bulunmaz.

Faizsiz bankacılık uyum faaliyetleri

MADDE 9 – (1) Faizsiz bankacılık uyum faaliyetlerinin amacı, bankanın gerçekleştirdiği veya gerçekleştirmeyi planladığı faaliyetlerin ve yeni işlemler ile ürünlerin faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına ve danışma komitesi tarafından alınan kararlara uyumunun sağlanmasıdır.

(2) Faizsiz bankacılık uyum faaliyetleri asgari olarak; sunulan hizmetlerin, yapılan yatırımların, müşterilerle, hizmet sağlayıcılarla ve üçüncü taraflarla imzalanan sözleşmelerin ve gerçekleştirilen işlemlerin, hazırlanan politika, prosedür ve diğer kurum içi düzenlemelerin, finansal tablolar, faaliyet raporları ve kamuya yapılan diğer açıklamaların, tanıtım ve reklamların, finansal ve finansal olmayan kurum içi raporlamaların, yetkili organlar tarafından alınan kararların, banka ana sözleşmesi ile pay sahipleri ve personelle ilişkilerin faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararlarına uyumunu sağlamaya yönelik kontrolleri içerir.

(3) Faizsiz bankacılık uyum faaliyetleri çerçevesinde, faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararları ve bunların muhtemel etkileri hakkında yönetim kurulu ve ilgili birim ve personel en kısa sürede bilgilendirilir.

(4) Faizsiz bankacılık uyum faaliyetleri, Yönetmelik çerçevesinde uyum kontrolleri ile görevli birim, personel veya münhasıran faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uyum sağlama amacıyla teşkil edilen birim veya görevlendirilen personel tarafından yerine getirilir.

(5) Faizsiz bankacılık uyum faaliyetlerini yürüten birim veya personel, icra ettiği çalışmalara ilişkin olarak asgari üç ayda bir denetim komitesine rapor sunar.

(6) Bankanın faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uyum faaliyetlerini düzenleyen politika ve prosedürleri, danışma komitesinin görüşü alındıktan sonra yönetim kurulunun onayına sunulur.

Faizsiz bankacılık denetim faaliyetleri

MADDE 10 – (1) Faizsiz bankacılık denetim faaliyetlerinin amacı, banka faaliyetlerinin faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararlarına uygun olarak yürütüldüğü ve uyum fonksiyonunun etkinliği ve yeterliliği hususunda üst düzey yönetime, ortaklara ve bankanın diğer paydaşlarına güvence sağlamaktır.

(2) Faizsiz bankacılık denetim faaliyetleriyle; faizsiz bankacılık uyum faaliyetlerinin yeterliği ve etkinliği değerlendirilir, bankanın faaliyetlerinin ve işlemlerinin faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararlarına uygunluğu denetlenir.

(3) Faizsiz bankacılık denetim faaliyetleri; Yönetmeliğin 22 nci maddesi çerçevesinde iç denetim birimi tarafından yerine getirilir.

(4) Faizsiz bankacılık denetim faaliyetlerine ilişkin olarak denetim komitesine asgari üç ayda bir rapor sunulur. Söz konusu raporlama yükümlülüğü, Yönetmeliğin 31 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen rapor kapsamında da yerine getirilebilir. Denetim komitesi gelen raporu, mütalaası ile birlikte en geç on iş günü içinde yönetim kuruluna sunar.

(5) Denetim komitesi, faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerine ilişkin hazırlanan raporlar ve raporlarda yer verilen bulgulara yönelik alınan aksiyonları müzakere etmek üzere danışma komitesi ile yılda asgari iki kez toplantı yapar.

Personel

MADDE 11 – (1) Faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerinde ve danışma komitesi sekreteryasında görev alacak personelin katılım bankalarında asgari üç yıl görev yapmış olmasının yanı sıra faizsiz finans konusunda Danışma Kurulu tarafından uygun görülen bir sertifikaya sahip olması veya faizsiz finans alanında yüksek lisans ya da doktora düzeyinde eğitim almış olması şarttır.

(2) Faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerinde ve danışma komitesi sekreteryasında görev alan personel görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız şekilde icra eder. Personel, bağımsızlığını ve tarafsızlığını zedeleyici nitelikte hususların bulunması halinde bunları ilgili yöneticilere ve birimlere bildirir ve görevden çekilir.

(3) Katılım bankaları, istihdam ettikleri her personelin faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararlarına uygun şekilde görev icra edebilmesi ve yeterli düzeyde bilgi ve donanımına sahip olmasına yönelik gerekli tedbirleri almak zorundadır.

Bilgilendirme ve bireysel başvuru

MADDE 12 – (1) Bankaların faizsiz bankacılık ilke ve standartları kapsamında ürün ve hizmetlerinin işleyişi, sözleşme hükümleri ile tarafların hak ve yükümlülükleri konusunda müşterilerini ve kamuoyunu yeterince ve etkili bir şekilde bilgilendirmesi şarttır. Buna ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

(2) Faizsiz bankacılık ilke ve standartlarının kapsamına giren hususlarda banka ile müşterisi arasındaki uyuşmazlıklar, müşterinin yazılı talebi ile danışma komitesi gündemine alınır ve yazılı talebin tarihini izleyen 30 gün içinde karara bağlanır. Müşteri uyuşmazlık konusunda danışma komitesinin aldığı kararı, değerlendirilmek üzere karar tarihini izleyen on beş gün içinde Danışma Kuruluna götürme hakkına sahiptir. Danışma Kurulu, danışma komitesinin kararının iptal

edilmesine, değiştirilmesine veya aynen uygulanmasına karar verebilir. Danışma Kurulu, aynı nevideki uyumsuzlukları bir arada değerlendirmeye ve ortak karar almaya yetkilidir.

Yönetim kurulunun sorumlulukları

MADDE 13 – (1) Banka yönetim kurulu bu Tebliğ kapsamında;

a) Bankada faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uyuma ilişkin yapıların, görev tanımlarının, yetki ve sorumlulukların, iş süreçlerinin, raporlama kanallarının belirlenmesi,

b) Bankanın ilgili personelinin faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararları hakkında etkin şekilde bilgilendirilmesinin sağlanması,

c) Faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararlarına uyum konusunda banka personelinin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi,

ç) Danışma komitesi üyelerinin ve faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerinde ve danışma komitesi sekreteryasında görev alan personelin görevlerinin icrasında menfaat çatışmalarından uzak olmalarını sağlayacak tedbirlerin alınması,

d) Danışma komitesi üyelerinin ve faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerinde ve danışma komitesi sekreteryasında görev alan personelin görevlerini yerine getirmesi için ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgelere erişimini sağlayacak tedbirlerin alınması,

e) Danışma komitesi üyelerinin ve faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerinde ve danışma komitesi sekreteryasında görev alan personelin mesleki gelişimlerini sağlamak üzere eğitim programlarının oluşturulması ve uygulanması, ilgili mevzuat ve mevzuattaki değişiklikler hakkında yeterince ve zamanında bilgilendirilmesi, birbirleriyle ve bankanın yöneticileri ve personeli ile bilgi ve tecrübe paylaşımı yapmasına ilişkin süreçlerin oluşturulması,

f) Faizsiz bankacılık ilke ve standartları ile danışma komitesi kararlarına herhangi bir uyumsuzluğun tespiti halinde; uyumsuzluğu oluşturan iş ve işlemlerin durdurulması, uyumsuzluk hususunda danışma komitesinin bilgilendirilmesi ve uyumsuzluğu ortadan kaldırmaya yönelik planın hazırlanması,

g) Banka müşterilerinin faizsiz bankacılık ilke ve standartları kapsamında ürün ve hizmetlerinin işleyişi, sözleşme hükümleri ile tarafların hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmesine ilişkin politika ve süreçlerin belirlenmesi,

ğ) Danışma komitesi üyelerinin ve danışma komitesinin aldığı kararların kamuoyuna açıklanmasına ilişkin politika ve süreçlerin belirlenmesi,

h) Danışma komitesi üyelerinin, danışma komitesi toplantılarına katılan alanında uzman kişilerin ve faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerinde ve danışma komitesi sekreteryasında görev alan personelin göreve başlama aşamasından itibaren Kanunun 73 üncü maddesi kapsamındaki yükümlülükleri hakkında bilgi sahibi olmalarına ve yerine getirmelerine ilişkin gerekli tedbirlerin alınması,

ile sorumludur.

(2) Banka yönetim kurulu, birinci fıkrada belirtilen sorumluluklarını yerine getirmek üzere komiteler oluşturabilir.

Kalkınma ve yatırım bankalarına ilişkin hükümler

MADDE 14 – (1) Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmeliğin 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında sayılan yöntemlere dayalı olarak müşterilerine finansman sağlayan kalkınma ve

yatırım bankaları, söz konusu finansman sağlama faaliyetleri ile sınırlı olmak üzere bu Tebliğ hükümlerine tabidir.

(2) Kalkınma ve yatırım bankaları, 4 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen danışma komitesi tesis etme yükümlülüğünü dışarıdan hizmet alımı yapmak suretiyle de yerine getirebilir. Dışarıdan hizmet alınması durumunda bu Tebliğin danışma komitesine ilişkin 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 12 nci maddeleri ile 14 üncü maddenin birinci fıkrasının (h) bendi hükümleri kıyasen uygulanır. Dışarıdan hizmet alımı yapılacak kuruluşların uygun görülmesine ve takibine ilişkin usul ve esaslar Kurulun onayı alınarak Birlik tarafından belirlenir.

(3) Faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerine ilişkin olarak 9 uncu maddenin beşinci fıkrası ile 10 uncu maddenin dördüncü fıkrası çerçevesindeki raporlama sıklığı kalkınma ve yatırım bankaları için asgari yılda bir olarak uygulanır.

(4) Faizsiz bankacılık uyum ve denetim faaliyetlerinde ve danışma komitesi sekretaryasında görev alacak personel için, 11 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen katılım bankalarında asgari üç yıl görev yapmış olmaları şartı kalkınma yatırım bankaları hakkında uygulanmaz.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Tebliğ kapsamındaki bankalar, bu Tebliğ hükümlerine bu Tebliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde uyum sağlamak zorundadırlar.

Yürürlük

MADDE 15 – (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 16 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.